

Forum voor
Democratie

Initiatiefvoorstel, Joyce Vastenhouw (Forum voor Democratie)

Stekkende tot wijziging van

**‘Verordening van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland
houdende regels omtrent referendum (Referendumverordening Noord-
Holland 2018)’**

Voorstel (A)

Per email aan: de voorzitter via de Statengriffier:

mevrouw drs. K. Bolt: statengriffie@noord-holland.nl

Per post: aan de voorzitter van Provinciale staten van Noord-Holland

Via Statengriffier mw. drs. K. Bolt

Postbus 123

2000 MD Haarlem

Datum: 14 september 2020

Onderwerp:

Initiatiefvoorstel ex artikel 44 RvO, inzake wijziging ‘Verordening van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland houdende regels omtrent referendum (Referendumverordening Noord-Holland 2018).’

Indiener door Statenlid: Joyce Vastenhouw

Fractie: Forum voor Democratie

‘Ik geloof in [...] het referendum, dat gebruikt zou moeten worden niet om de representatieve regering te vernietigen, maar om het te corrigeren wanneer het niet langer representatief is.’ – Theodore Roosevelt, U.S. President (1912)

Geachte voorzitter,

Hierbij dien ik op grond van artikel 42 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en werkzaamheden van Provinciale Staten en Statencommissies van Noord-Holland 2015, een initiatiefvoorstel in betreffende een wijziging van de ‘Verordening van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland houdende regels omtrent referendum (Referendumverordening Noord-Holland 2018)’.

Samenvatting voorstel in enkele zinnen

Voorstel tot wijziging van de artikelen 2, 4, 10, 14 en 24 van de Referendumverordening Noord-Holland 2018.

Inleiding/ bestuurlijke achtergrond

Na ontevredenheid met de referendumverordening uit 1995, is op 23 april 2018 door Provinciale Staten de referendumverordening Noord-Holland 2018 aangenomen.¹ De referendumverordening 2018 heeft tot op heden helaas niet geleid tot een referendum; ook zijn er geen initiatieven geweest. Forum voor Democratie concludeert dat ook de referendumverordening 2018 niet datgene is wat PS voor ogen had: een werkbare provinciale referendumverordening.

Tijdens de commissie Economie, Financiën en Bestuur van 24 februari 2020 is Forum voor Democratie hierover het debat begonnen. De discussienota werd goed ontvangen en meerdere partijen (waaronder Partij voor de Dieren, PVV, SP, ChristenUnie, GroenLinks) gaven aan het nut te zien van de discussie, en een eventuele wijziging van de verordening. Daarom biedt Forum voor Democratie nu dit initiatiefvoorstel aan, in de hoop dat dit zal leiden tot een definitieve, goedwerkende referendumverordening voor de provincie Noord-Holland.

Mogelijke oplossingen van het hierboven geschetste probleem

Om de, tijdens de EFB-commissie van 24 februari besproken, discussiepunten in de referendumverordening aan te pakken en de referendumverordening te verbeteren, stelt Forum voor Democratie voor om in de Referendumverordening:

---

¹ Zie 'Brief GS aan PS inz. Advies over nieuwe referendumverordening' 22 februari 2018, kenmerk: 1000711/1045338.

- I. Artikel 4 te wijzigen in die zin dat de kwalificatie voor de meerderheid van de uitslag van het referendum – van 30% – geheel wordt weggenomen, dan wel gewijzigd in een percentage van 10%, met de verduidelijking dat die kwalificatie niets zegt over het bestuurlijke gevolg dat aan het referendumresultaat gekoppeld wordt.

Toelichting op voorstel tot wijziging van artikel 4

In het advies van 24 mei 2016 over het Oekraïne-referendum en de Wet Raadgevend Referendum constateerde de Kiesraad dat een opkomstdrempel (van 30%), voorstanders van een aan het referendum onderworpen wet kan verleiden tot strategisch stemmen. Namelijk: vóór stemmen, óf wegblijven in de hoop dat de drempel niet wordt gehaald. *‘Dit onbedoelde effect van de huidige regeling – dat bij reguliere verkiezingen niet aan de orde is – is in de ogen van de Kiesraad ongewenst.’*² Forum voor Democratie sluit zich graag aan bij het advies van de landelijke Kiesraad, en stelt daarom voor de drempel weg te nemen of te verlagen tot 10% zodat het bovengenoemde ‘strategische aspect’ niet meer speelt.

- II. Artikel 10 te wijzigen in die zin dat de kennisgeving gedaan kan worden tot twee weken ná een besluit van Provinciale Staten.

---

² Zie ‘*Advies Kiesraad evaluatie Wet Raadgevend Referendum*’ aan de Minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties van 24 mei 2016, p. 6; beschikbaar op: < <https://www.kiesraad.nl/adviezen-en-publicaties/adviezen/2016/05/24/advies-kiesraad-evaluatie-referendum>>.

Toelichting op voorstel tot wijziging van artikel 10

Gebleken is dat een kennisgeving die drie dagen vóór een besluit van Provinciale Staten gedaan moet worden in de praktijk vrijwel onmogelijk kan leiden tot een referendum. In het eerdergenoemde rapport over de Wet Raadgevend Referendum merkt de Kiesraad op dat de termijnen die in die Wet gesteld zijn aan de beoordeling van referendumverzoeken *‘uiterst kort’* waren en dat *‘verwerking en beoordeling van de ingediende verzoeken met gebruikmaking van de door de Kiesraad ontwikkelde applicatie ternauwernood mogelijk [was]’*.³ In het rapport adviseert de Kiesraad dan ook tot verlenging van de termijnen met een week. In het licht van dit advies van de Kiesraad lijkt een kennisgeving die drie dagen vóór een besluit gedaan moet worden onhaalbaar, zowel voor een initiatiefnemer als Provinciale Staten, die de beoordeling van de kennisgeving moet doen.⁴ Forum voor Democratie stelt dan ook voor de termijn voor de kennisgeving te verlengen tot twee weken ná een besluit van Provinciale Staten.

- III. Artikel 14 te wijzigen zodat het aantal kiesgerechtigden voor een inleidend verzoek veranderd wordt in 2.500; en de artikelen 2, 10, 14 en 24 te wijzigen in die zin dat verduidelijkt wordt dat de kennisgeving, het inleidend verzoek en het definitief verzoek tot het referendum eveneens

---

³ Zie *‘Advies Kiesraad evaluatie Wet Raadgevend Referendum’* aan de Minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties van 24 mei 2016, p. 5-6; beschikbaar op: <
<https://www.kiesraad.nl/adviezen-en-publicaties/adviezen/2016/05/24/advies-kiesraad-evaluatie-referendum>>.

⁴ Referendumverordening Noord-Holland 2018, artikel 11(1).

digitaal kunnen worden gedaan – of dit elders in de verordening op te nemen – en hier een centrale website voor op te zetten.

Toelichting op voorstel tot wijziging van artikel 14

Gebleken is dat de drempel van 10.000 rechtstreeks is overgenomen uit de landelijke Wet Raadgevend Referendum. Nu de provincie Noord-Holland ongeveer zesmaal minder inwoners heeft dan het land Nederland, is dit niet logisch.⁵ In andere Nederlandse provincies met een referendumverordening zien wij dit ‘landelijke aantal’ dan ook niet terugkomen. De referendumverordening van de provincie Limburg, met 1.118 miljoen inwoners,⁶ vereist bijvoorbeeld slechts 1.000 ondersteuning door kiesgerechtigde ingezetenen.⁷ De referendumverordening van de provincie Utrecht, met 1.342 miljoen inwoners,⁸ vereist voorts 3.000 ondersteuning door kiesgerechtigde ingezetenen.⁹ De parlementaire geschiedenis van de Wet Raadgevend Referendum geeft inderdaad blijk van de gedachte van een drempel die een zekere barrière opwerpt, maar ‘geen bijkans

---

⁵ Uit de parlementaire geschiedenis van de Wet Raadgevend Referendum, Kamerstukken 30372, blijkt al dat het aantal 10000 is verbonden aan landen. Aansluiting is gezocht bij het Advies van de Commissie-Biesheuvel die op dit getal is gekomen door te kijken naar andere landen, zoals Zwitserland.

⁶ Volgens laatste telling op 1 november 2019..

⁷ Referendumverordening Provincie Limburg 2012, artikel 5 lid 2 (beschikbaar op: <https://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Limburg/CVDR84594/CVDR84594_2.html>.

⁸ Telling 2018.

⁹ Referendumverordening provincie Utrecht (2014), artikel 5.4 lid 2 (beschikbaar op: <<http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/actueel/Utrecht/CVDR376711.html>>.)

onmogelijke' moet zijn.¹⁰ Naar ratio van de drempels in de provincies Limburg en Utrecht lijkt een drempel voor Noord-Holland van 2.500 voor de hand te liggen, nu Noord-Holland ongeveer 2.6 maal groter is dan de provincie Limburg en ongeveer tweemaal zo groot als de provincie Utrecht.

Digitalisering

Naar aanleiding van een technische vraag voor de commissie Economie, Financiën en Bestuur van 24 februari 2020 over de mogelijkheid tot een digitaal inleidend verzoek, ontving Forum voor Democratie het volgende antwoord van GS: *'over het wel of niet toestaan van een digitale aanlevering kan worden besloten in het geval dat er een referenduminiatief plaatsvindt.'*¹¹ Dit antwoord impliceert dat er op dit moment geen definitieve mogelijkheid bestaat tot het digitaal indienen van een kennisgeving, inleidend verzoek of definitief verzoek voor een referendum. Om iedere onduidelijkheid hierover weg te nemen is het van belang deze mogelijkheid op te nemen in de tekst van de referendumverordening. Dit zou het referendumproces vergemakkelijken en verduidelijken, en hoort bij de huidige tijd. Daarnaast is het belangrijk dat deze mogelijkheid inwoners van Noord-Holland duidelijk is. Het belang van goedwerkende digitale faciliteiten is door de coronacrisis nog eens onderstreept.

---

¹⁰ Memorie van Toelichting, Tweede Kamer der Staten-Generaal vergaderjaar 2005-2006, Kamerstukken 30 372, nr. 3, p. 6.

¹¹ Antwoord Van der Hoek /CvdK van Dijk op vraag 1 van Joyce Vastenhouw, Forum voor Democratie, 'Technische vragen cie <EFB, 24-02-2020>'.

Stappen naar digitalisering door Gedeputeerde Staten in juni 2020

Op 15 juni 2020 is door de Commissaris van de Koning een toezegging gedaan dat een referendum 'eind dit jaar' (2020) ook digitaal kan worden ingediend.¹² Forum voor Democratie dankt het college voor deze stap en verzoekt hierbij deze toevoeging eind dit jaar ook in de verordening op te nemen, zodat het burgers volledig duidelijk is dat deze mogelijkheid bestaat.

Financiële/juridische gevolgen

Financiële gevolgen

Anders dan de ambtenaren-uren die een wijziging van de referendumverordening zullen vragen, voorziet Forum voor Democratie geen financiële gevolgen, nu de organisatie van een provinciaal referendum zelf tot gelijke, of lagere, kosten zal leiden als voor de wijzigingen in dit initiatiefvoorstel. Bovenstaande wijzigingen verhogen weliswaar de kans op een referendum, maar nu voor een mogelijk referendum door GS een zeker budget is gereserveerd, ziet Forum voor Democratie voor een dekkingsvoorstel op dit moment geen noodzaak. Om de financiële gevolgen van de wijzigingen volledig in kaart te brengen kan een onderzoek worden ingesteld.

Juridische gevolgen

---

¹² <https://www.nhnieuws.nl/nieuws/268818/digitaal-referendum-indienen-bij-provincie-dit-jaar-nog-mogelijk>

De provinciale verordening zal aangepast dienen te worden door het ambtenarenapparaat. De gewijzigde verordening zal opnieuw gepubliceerd dienen te worden om in werking te treden.

Monitoring/evaluatie

Als toekomstig evaluatiemoment stelt Forum voor Democratie aan Provinciale Staten graag [dag] [maand] 2022 voor; twee jaren vanaf deze wijziging, om te bezien of de wijzigingen hebben geleid tot een werkbare referendumverordening en een verordening waarin Provinciale Staten zich, als geheel, kan vinden.

Ontwerp Statenbesluit

Wij stellen u daarom voor het volgende besluit te nemen:

- I. Provinciale Staten besluit artikel 4 van de ‘Verordening van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland houdende regels omtrent referendum (Referendumverordening Noord-Holland 2018)’, te wijzigen in die zin dat de kwalificatie voor de meerderheid van de uitslag van het referendum – van 30% – geheel wordt weggenomen, dan wel gewijzigd in een percentage van 10%, met de verduidelijking dat die kwalificatie niets zegt over het bestuurlijke gevolg dat aan het referendumresultaat gekoppeld wordt.
- II. Provinciale Staten besluit artikel 10 van de ‘Verordening van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland houdende regels omtrent referendum (Referendumverordening Noord-Holland 2018)’,

te wijzigen in die zin dat de kennisgeving gedaan kan worden tot twee weken ná een besluit van Provinciale Staten.

- III. Provinciale Staten besluit Artikel 14 van de 'Verordening van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland houdende regels omtrent referendum (Referendumverordening Noord-Holland 2018)', te wijzigen zodat het aantal kiesgerechtigden voor een inleidend verzoek gewijzigd wordt in 2.500; en de artikelen 2, 10, 14 en 24 te wijzigen in die zin dat verduidelijkt wordt dat de kennisgeving, het inleidend verzoek en het definitief verzoek tot het referendum eveneens digitaal kunnen worden gedaan – of dit elders in de verordening op te nemen – en hier een centrale website voor op te zetten.

Ondertekening,

Besluit Provinciale Staten

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 14 september 2020, ter behandeling van het Initiatiefvoorstel van Joyce Vastenhouw van Forum voor Democratie, besluiten:

- I. Artikel 4 van de 'Verordening van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland houdende regels omtrent referendum (Referendumverordening Noord-Holland 2018)', te wijzigen in die zin dat de kwalificatie voor de meerderheid van de uitslag van het referendum – van 30% – geheel wordt weggenomen, dan wel gewijzigd in een percentage van 10%, met de verduidelijking dat die kwalificatie niets zegt over het bestuurlijke gevolg dat aan het referendumresultaat gekoppeld wordt.
- II. Artikel 10 van de 'Verordening van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland houdende regels omtrent referendum (Referendumverordening Noord-Holland 2018)', te wijzigen in die zin dat de kennisgeving gedaan kan worden tot twee weken ná een besluit van Provinciale Staten.

III. Artikel 14 van de ‘Verordening van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland houdende regels omtrent referendum (Referendumverordening Noord-Holland 2018)’, te wijzigen zodat het aantal kiesgerechtigden voor een inleidend verzoek gewijzigd wordt in 2.500; en de artikelen 2, 10, 14 en 24 te wijzigen in die zin dat verduidelijkt wordt dat de kennisgeving, het inleidend verzoek en het definitief verzoek tot het referendum eveneens digitaal kunnen worden gedaan – of dit elders in de verordening op te nemen – en hier een centrale website voor op te zetten.